

RNDr. František Čámský, CSc.
Katedra financí
Ekonomicko-správní fakulta
Masarykova univerzita v Brně

Behaviorální finance a chování investorů na finančních trzích

Recenze na monografii Ing. Ctibora Pilcha, PhD.

V závěru roku 2013 byla vydána ve vydavatelství Fin Star (ISBN 978 -80 -970244 -7 -5) nová monografie "Behaviorální finance a chování investorů na finančních trzích" od autora Ctibora Pilcha.

Z pohledu slovenského čtenáře se touto monografií odkrývá poměrně málo prozkoumána oblast neracionálního uvažování investora. O dané problematice se lze dočíst v několika zahraničních titulech a krátkých člancích z domácího prostředí. V slovenských i českých podmínkách se o této problematice publikuje velmi málo.

Obsah předmětné monografie obohatí odborníky z oblasti ekonomických teorií, marketingových manažerů a poslouží i jako výborná pedagogická pomůcka pro učitele a studenty nejen se zaměřením na finance, bankovníctví, investování, ale lze ji doporučit i jako pomůcku pro zvyšování finanční gramotnosti a finančního vzdělávání. Srozumitelný styl psaní a praktické ukázky jednotlivých typů chování se snadno přesvědčí i běžného čtenáře o užitečnosti této knihy.

Důležitá je zejména komplexní sumarizace a zařazení jednotlivých odchylek od racionality. Neméně důležitý je však vlastní, několikaletý výzkum na široké vzorce studentů vysokých škol s ekonomickým zaměřením (celkem více než 1.300 respondentů, studentů 4. ročníku dvou slovenských a jedné české univerzity s ekonomickým zaměřením), která vytvořila širokou základnu i pro porovnání s podobnými výzkumy v zahraničí. Z výzkumu vyplynulo, že reakce, odpovědi a vnímání slovenských a českých studentů jsou si navzájem velmi podobné. Souvisí to zřejmě i s tím, že naše státy i po více než 20 ročním samostatném vývoji jsou silně propojené a ovlivněné vývojem z předchozího období, a tak hodnotové postavení, tolerance k riziku a také chování v nejistotě vykazují blízké hodnoty.

Uvedený výzkum prokázal, že některé vžitě zvyky a postoje se mění jen velmi pomalu, resp. pomalejším tempem než v jiných zemích. Nejlépe to dokazují čísla o výši průměrného dluhu občanů, resp. ochotě zadlužovat se do budoucnosti. I když většina dnešní generace třicátníků má hypotéku na vlastní nemovitost, míra zadlužení a jejich ochota čerpat další úvěry je tím vyčerpána. Srovnání s americkým výzkumem ukázala, že spotřebitelé na Slovensku vykazují výrazně nižší schopnost a vůli zadlužovat se. Tato vlastnost je ve velké míře odrazem jiných společensko - sociálních podmínek, nastavením životních hodnot a vývoje celé společnosti. Zbývá jen věřit, že toto racionálnější chování obyvatelstva závisí nejen od minulých zkušeností a zvyklostí, ale i od úrovně a obsahu vzdělávání a celkové finanční gramotnosti obyvatelstva.

Pokud by někdo namítal, že neracionálně rozhodování se dá očekávat u obyvatelstva, ovšem investoři, kteří se touto problematikou zabývají profesionálně budou na tom lépe, musí být zklamán výsledky jejich reálného chování na slovenském kapitálovém trhu. Výzkum týkající se investování do pěti podílových fondů významné správcovské společnosti na slovenském trhu prokázal, že ve sledovaném období se významná část investorů chovala neracionálně a nebylo to jen vlivem krize. Jejich chování bylo stejné i po ní. Náznaky racionality byly zaznamenány pouze při investování do velmi málo rizikových aktiv. Autor předpokládá, že to byli velcí institucionální investoři, kteří zaměstnávají týmy ekonomů a analytiků a takové jejich racionální chování je od nich přímo očekávané. U individuálních investorech byla ovšem situace odlišná.

V monografii je na několika příkladech prokázáno, že chování investorů a obyvatelstva nelze v mnoha případech považovat za racionální. Vlivů, které působí a podněcují lidi k ně racionálním rozhodnutím je mnoho. Je třeba tyto vlivy nadále sledovat a rozvíjet uvedenou problematiku. Monografie "Behaviorální finance a chování investorů na finančních trzích" od Ing. Ctibora Pilch, PhD. vyplňuje mezeru na poli ekonomických teorií a může posloužit jako základ pro další odhalování motivů chování spotřebitelů, investorů a podnítí další zkoumání v této oblasti.

RNDr.František Čámský, CSc.